

VREDNOST KAPITALA OB PRIDOBITVI PO ZDOH-2

Pojasnilo DURS, št. 42103-54/2007, 15. 4. 2008

Vrednost kapitala ob pridobitvi Zakon o dohodnini – ZDoh-2 (Uradni list RS, št. 117/06, 10/08) določa v členih 98. in 152.

Po splošni definiciji 93. člena ZDoh-2 se za **kapital** štejejo nepremičnine, vrednostni papirji in deleži v gospodarskih družbah in investicijski kuponi. **Vrednost kapitala ob pridobitvi** je določena v 98. členu, in sicer kot seštevek nabavne vrednosti kapitala in stroškov, določenih s tem členom (1 % od nabavne vrednosti kapitala), pri čemer se za **nabavno vrednost kapitala** šteje **v prodajni ali drugi pogodbi navedena vrednost kapitala** v času pridobitve. Če kapital ni pridobljen na podlagi pogodbe ali če vrednost kapitala v času pridobitve ni razvidna iz pogodbe, se za **nabavno vrednost kapitala** šteje vrednost kapitala v času pridobitve, ki jo zavezanec **dokazuje z ustreznimi dokazili**.

V primerih pa, ko je bil kapital pridobljen po 1. točki 95. člena (z prenosom kapitala preminule osebe na dediča, voliljemnika ali osebo, ki ju nadomesti po predpisih o dedovanju ...) ali na podlagi darilne pogodbe, se za **nabavno vrednost kapitala** v času pridobitve šteje **vrednost, od katere je bil odmerjen davek** na dediščine in darila, če davek ni bil odmerjen, pa **primerljiva tržna cena** kapitala v času pridobitve, ki jo zavezanec **dokazuje z ustreznimi dokazili**.

Zakon v četrtem odstavku 98. člena določa tudi **posebnost**, da se v primerih, ko zavezanec pridobi delnico ali povečani delež oziroma osnovni vložek pri povečanju osnovnega kapitala **iz sredstev družbe**, šteje, da je **nabavna vrednost** tako pridobljene delnice ali pridobljenega povečanega deleža oziroma osnovnega vložka **enaka nič**.

V 152. členu ZDoh-2 so določeni primeri, kjer se za kapital (razen nepremičnin), pridobljen pred 1. januarjem 2003, nabavna vrednost kapitala ob pridobitvi ureja drugače, kot je to določeno v 98. členu. Ureditev se nanaša na **investicijske kupone, delnice pooblaščenih investicijskih družb ter vrednostne papirje in deleže in sicer:**

- za investicijske kupone, pridobljene pred 1. januarjem 2003 določa, da se za nabavno vrednost šteje **"vrednost na dan 1. januarja 2006"**,
- za delnice pooblaščne investicijske družbe in za delnice investicijske družbe, ki je nastala iz pooblaščne investicijske družbe, in ki so bile pridobljene na sekundarnem trgu pred 1. januarjem 2003 določa, da se za nabavno vrednost šteje **"primerljiva tržna cena delnic na dan 1. januarja 2006"**,
- za vrednostne papirje in deleže v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih oblikah organiziranja, pridobljene pred 1. januarjem 2003 določa, da se za nabavno vrednost šteje **tržna vrednost na dan 1. januarja 2006, ki jo zavezanec dokazuje z ustreznimi dokazili, če teh dokazil ni, pa se upošteva knjigovodska vrednost na dan 1. januarja 2006**,
- za delnice oziroma deleže, ki jih je zavezanec pridobil ob povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe v letih 2005 ali 2006 in je bilo tako povečanje obdavčeno kot dividenda, se za nabavno vrednost tako pridobljene delnice ali pridobljenega oziroma povečanega deleža **šteje nominalna vrednost delnice ali pridobljenega oziroma povečanega deleža ob preoblikovanju**.

Nepremičnine kot podvrsta kapitala so posebej urejene v 153. členu, po katerem se kapitalski dobički za nepremičnine, pridobljene pred 1. januarjem 2002, ne ugotavljajo, torej tudi **ni potrebe po določanju njihove vrednosti ob pridobitvi pred 1. januarjem 2002**.

USTREZNA DOKAZILA

Če ni pogodbe o nakupu oziroma se ta ne uporabi zaradi razlogov, ki jih določa zakon, zakon pri posameznih primerih določanja vrednosti kapitala ob pridobitvi napotuje na **dokazovanje z ustreznimi dokazili**, pri čemer ZDoh-2 pri urejanju predmetov obdavčitve kot tudi dokazovanju nabavne vrednosti uporablja pojme, ki jih sam ne opredeljuje oziroma se sklicuje na uporabo drugih zakonov (npr. zakona, ki ureja davek od dohodka pravnih oseb). Za pravilno interpretacijo davčne zakonodaje je torej potrebno poznati in uporabiti vsebine, ki so lastne drugi veljavni zakonodaji.

Vrednostni papirji, delnice, nominalna vrednost delnic, deleži, kapitalski deleži, osebne družbe, osnovni vložki, investicijski kuponi itd. so izrazi, ki jih opredeljujejo zakon o gospodarskih družbah, zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje, zakon o trgu finančnih instrumentov in druga zakonodaja. Nabavna vrednost, primerljiva tržna cena, tržna vrednost, knjigovodska vrednost pa so izrazi, lastni slovenskim računovodskim standardom in zakonu o davku od dohodka pravnih oseb.

Po 7. točki uvoda v **SRS** (Uradni list RS, št. 118/05) – Merjenje gospodarskih kategorij v računovodskih izkazih in računovodskih razvidih posamezni pojmi pomenijo:

- **Nabavna vrednost:** je izvirna vrednost, to je znesek plačanih denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov ali pa poštena vrednost nadomestila, danega v trenutku nakupa, da podjetje pride do sredstev. Pri kapitalu je to najmanjši emisijski znesek kapitala, ki so ga lastniki vplačali ali ki se je kasneje pojavil pri poslovanju, pa ga lastniki podjetju še niso odtegnili. Izraz vrednost se uporabi, ko govorimo o celoti sredstev, ko pa govorimo o količinski enoti, uporabljamo izraz cena.
- **Tržna vrednost:** je znesek denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov, ki bi jih bilo mogoče pridobiti pri prodaji delnic po **njihovi ceni na borzi vrednostnih papirjev** oziroma pri prenosu lastništva po delih ali v celoti glede na **pošteno vrednost teh vrednostnih papirjev**.
- **Knjigovodska vrednost** kategorije: je vrednost, izkazana v računovodskih razvidih in tudi v računovodskih izkazih.

V **Zakonu o davku od dohodka pravnih oseb** (Uradni list RS, št. 117/06; v nadaljevanju: ZDDPO-2) pa je opredeljena primerljiva tržna cena, katere metode ugotavljanja ZDoh-2 v 16. členu veže na metode za določanje primerljivih tržnih cen, kot so **določene z zakonom, ki ureja davek od dohodkov pravnih oseb**. Po tem zakonu je

- **Primerljiva tržna cena:** cena takih ali primerljivih sredstev ali storitev, ki se v enakih ali primerljivih okoliščinah dosežejo ali bi se dosegle na trgu med nepovezanimi osebami (četrty odstavek 16. člena ZDDPO) V petem odstavku je določeno pet metod, kako se primerljiva tržna cena ugotavlja (metoda primerljivih prostih cen, metoda preprodajnih cen, metoda dodatka na stroške, metoda porazdelitve dobička ali metoda stopnje čistega dobička).

Ključnega pomena za obdavčitev kapitala je odgovor na vprašanje, kako razumeti **pojem primerljiva tržna cena na dan 1. januar 2006** (ta je določena za kapital, pridobljen v postopkih dedovanja oziroma z darilnimi pogodbami, ko davek ni bil odmerjen ter za delnice investicijske družbe) in kako razumeti **pojem tržna vrednost na dan 1. januar 2006** (ta je določena za vrednostne papirje in deleže v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih oblikah organiziranja), ter **kako ju zavezanec dokazuje?** Osnovna dilema je, ali sta obe vrednosti, to je primerljiva tržna cena in tržna vrednost lahko drugačni merili

vrednosti, glede na to, kot je že navedeno, da je **primerljiva tržna cena** izraz, ki je opredeljen v davčnih predpisih, izraz **tržna vrednost** pa v davčnih predpisih ni opredeljena.

V zvezi z razrešitvijo te problematike smo zaprosili tudi za strokovno mnenje Inštitut za gospodarsko pravo in Slovenski inštitut za revizijo, ki je pristojen za razlago vsebin, ki jih opredeljujejo slovenski in mednarodni računovodski standardi.

DOKAZOVANJE VREDNOSTI KAPITALA, PRIDOBLENEGA PO 1. JANUARJU 2003 (ZA NEPREMIČNINE PO 1. JANUARJU 2002)

Vrednost kapitala, pridobljenega po 1. januarju 2003, pri nepremičninah po 1. januarju 2002 se **praviloma dokazuje s pogodbami o nakupu**. Če pa kapital ni pridobljen na podlagi pogodb o nakupu, bodo zavezanci lahko njegovo vrednost ob pridobitvi dokazovali npr. z notarskimi listinami, pravnomočnimi sodnimi odločbami, pravnomočnimi sklepi v postopku izvršbe na nepremičnini (to je vrednost iz sklepa o domiku). Posebni primeri so zamenjave kapitala pri:

a) Prezemih delniških družb

Kot dokazilo se šteje sprejeta prevzemna ponudba, ki jo prevzemna družba posreduje v sprejem delničarjem prevzete družbe. Iz ponudbe je razvidno menjalno razmerje med delnicami prevzemne in prevzete družbe, prodajna cena delnice prevzete družbe, ki ob upoštevanju menjalnega razmerja zagotavlja tudi ugotavljanje nabavne vrednosti delnice prevzemne družbe ob prevzemu.

b) Materialno statusnih preoblikovanjih gospodarskih družb

V primerih, ko se ne uveljavlja odlog ugotavljanja davčne obveznosti (v teh primerih se nabavna vrednost kapitala ugotavlja na podlagi šestega odstavka 100. člena ZDoh-2, se kot dokazilo o nabavni vrednosti kapitala štejejo podatki, ki jih je družba, ki se preoblikuje dolžna posredovati lastnikom kapitala po določbi 332. člena ZDavP-2. Med njimi so podatki o menjalnem razmerju, denarnem izplačilu in vrednosti novih deležev.

Le v primerih, ko je bil kapital pridobljen v postopkih dedovanja ali na podlagi darilnih pogodb, ko davek ni bil odmerjen, bo davčni zavezanec za dokazovanje nabavne vrednosti kapitala lahko uporabil *ustrezna dokazila za dokazovanje primerljive tržne cene kapitala ob pridobitvi* (cenitve vrednosti).

DOKAZOVANJE VREDNOSTI KAPITALA, PRIDOBLENEGA PRED 1. JANUARJEM 2003

V primerih, ko je bil kapital pridobljen pred 1. januarjem 2003 in gre za **investicijske kupone, delnice pooblaščenih investicijskih družb ter vrednostne papirje in deleže**, se njegova vrednost dokazuje:

1. Investicijski kuponi:

Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje – ZISDU-1 (Uradni list RS, št. 110/02, 32/04 – avtentična razlaga, 42/04, 68/05-odločba US, 28/06-ZTVP-1B in 92/07) v 114. členu določa, **da je premoženje vzajemnega sklada (v nadaljevanju: VS) razdeljeno na enake enote, v 114. členu navedenega zakona pa je določeno, da je vrednost enote premoženja VS enaka čisti vrednosti sredstev VS, deljeni s številom enot premoženja VS v obtoku.**

ZISDU-1 v 126. členu obravnava investicijski kupon kot vrednostni papir. Z njim se lahko

trguje na organiziranem trgu (v Sloveniji so v letu 2007 bili prvič uvrščeni v borzno kotacijo trije investicijski kuponi kot vrednostni papirji).

Izračunavanje čiste vrednosti premoženja investicijskega sklada je določeno v 86. členu ZISDU-1 in sicer:

- Družba za upravljanje mora izračunavati čisto vrednost premoženja investicijskega sklada na zadnji delovni dan obdobja, določenega za izračun te vrednosti v pravilih upravljanja VS oziroma statuta investicijske družbe (v nadaljevanju: obračunsko obdobje).
- Obračunsko obdobje za izračun čiste vrednosti premoženja investicijskega sklada ne sme biti daljše od polovice meseca.
- Obračunsko obdobje traja od prvega do petnajstega dne v posameznem mesecu in od šestnajstega do zadnjega dne v tem mesecu, če pravila upravljanja VS oziroma statut investicijske družbe ne določa krajših obračunskih obdobj.

Izračunavanje vrednosti enote premoženja VS (v nadaljevanju: VEP) je določeno v 130. členu ZISDU-1, ki določa naslednje:

»Vrednost enote premoženja VS se izračunava na zadnji dan obračunskega obdobja iz 86. člena tega zakona.«

Iz navedenega izhaja, da mora DZU najmanj dvakrat mesečno izračunavati vrednost enote premoženja VS. Iz objavljenih tečajnic v dnevnem časopisih je razvidno, da DZU dnevno objavlja VEP za posamezni VS (tako domači kot tuji VS).

Po določbi prvega odstavka 152. člena ZDoh-2 se za vrednost investicijskega kupona na dan 1. januarja 2006 šteje tista vrednost enote premoženja VS, ki je bila izračunana na zadnji dan zadnjega obračunskega obdobja v letu 2005.

2. Investicijske družbe:

Pri delnicah investicijskih družb se zakon sklicuje na primerljivo tržno ceno, ki pa jo, kot je že povedano, sam ne opredeljuje, temveč se v prvem in drugem odstavku 16. člena ZDoh-2 sklicuje na uporabo zakona, ki ureja davek od dohodkov pravnih oseb. ZDDPO-2 v 16. členu določa, da so primerljive tržne cene tiste, ki bi bile dosežene pri takih ali primerljivih sredstvih, ki se v enakih ali primerljivih okoliščinah dosežejo, ali bi se dosegle na trgu med nepovezanimi osebami. Metode so dodatno konkretizirane v Pravilniku o transfernih cenah (Uradni list RS, št. 141/06).

Navedeno pomeni, da se, poleg primerljive proste cene, to je cene na delujočem organiziranem ali prostem trgu, cene delnice investicijske družbe lahko ugotovijo tudi z uporabo drugih metod za ugotavljanje teh cen.

Bistvo vsem cenam pa je, da se določi tista cena, ki bi bila po stanju na dan 1.1.2006 dosežena med dobro obveščenim in voljnim kupcem in prodajalcem v transakciji, kjer sta osebi med seboj neodvisni in enakopravni.

Večina delnic investicijskih družb kotira na Ljubljanski borzi vrednostnih papirjev, tako da so dnevne cene teh delnic javno objavljene in dostopne, prav tako tudi vrednost prometa s temi delnicami.

Po določbi tretjega odstavka 152. člena ZDoh-2 se za nabavno vrednost delnice investicijske družbe po stanju na dan 1. januar 2006 šteje primerljiva tržna cena - to je cena na delujočem borznem trgu ali, če te ni, cena, ugotovljena na podlagi drugih metod ugotavljanja primerljive tržne cene po 16. členu ZDDPO-2 (cenitve vrednosti).

3. Vrednostni papirji in deleži v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih oblikah organiziranja:

Iz zakonskega besedila izhaja, da **se določba nanaša tako na delnice kot deleže**, ter da zakon za obe kategoriji kapitala **omogoča dokazovanje tržne vrednosti**. Prav tako iz zakonskega besedila izhaja, da za obe vrsti velja, da se, ko tržne vrednosti ni mogoče dokazati, upošteva knjigovodska vrednost kapitala.

Iz opredelitve tržne vrednosti kapitala v Uvodu v SRS 2006 izhaja, da se ta določa: a) upošteva borzno ceno ali b) upošteva pošteno vrednost.

V SRS 2006 je poštena vrednost opredeljena kot znesek, za katerega je mogoče zamenjati sredstvo ali s katerim je mogoče poravnati obveznost ali za katerega je mogoče zamenjati podeljen kapitalski inštrument med dobro obveščenima in voljnima strankama v poslu, v katerem sta stranki medsebojno neodvisni in enakopravni. Opredelitev je povzeta po Mednarodnih računovodskih standardih, objavljenih z Uredbo Evropske komisije ES, št. 1725/2003 z dne 29.9.2003, razen MRS 32: Finančni inštrumenti – razkrivanje in predstavljanje (uredba komisije ES 2237/2004 z dne 29. 12. 2004) in MRS 39: Finančni inštrumenti – pripoznavanje in merjenje (uredba komisije ES 2086/2004 z dne 19. 11. 2004) ter po Mednarodnem standardu računovodskega poročanja 2 (MSRP 2): Plačilo z delnicami (uredba komisije ES 211/2005 z dne 4. 2. 2005).

Kadar za določene transakcije obstaja delujoči trg se šteje, da je poštena cena za transakcijo dokazana (kotirajoča cena – borzna cena). V tej povezavi za finančne inštrumente MRS 39 predpostavlja, da se finančni inštrumenti lahko obravnavajo kot kotirani na delujočem trgu, če so kotirane cene takoj in redno na voljo na borzi, pri trgovcu, borznem posredniku, gospodarski panogi, službi za cene ali državni agenciji in te cene predstavljajo dejanske posle, ki se redno pojavljajo na trgu na čisto poslovni podlagi (MRS 39, člen AG 71).

Kadar delujoči trg ne obstaja daje MRS 39 posebna navodila in napotke glede določanja poštene vrednosti. Če trg za nek finančni inštrument ni dejaven, pravna oseba ugotovi pošteno vrednost z uporabo metode vrednotenja. *Metode vrednotenja obsegajo uporabo podatkov iz zadnjega posla med obveščenima in voljnima strankama, če so na voljo, primerjavo s trenutno pošteno vrednostjo drugega inštrumenta, ki ima podobne bistvene značilnosti, proučitev diskontiranih denarnih tokov in modele za določanje cen opcij. Če obstaja metoda vrednotenja, ki jo udeleženci na trgu običajno uporabljajo za določanje cene inštrumenta, in je ta metoda dokazala zanesljivost pri oceni cen, dobljenih pri dejanskem tržnih poslih, pravna oseba uporabi to metodo (člen AG 74).*

Člen 48 A MRS 39 pa določa: *»Cilj uporabe metode vrednotenja je ugotoviti, kakšna bi bila tržna cena na dan merjenja v poslu med strankama, ki sta neodvisni in enakopravni (in an arm's length exchange) v normalnih poslovnih okoliščinah. Izbrana metoda vrednotenja v največji možni meri uporablja tržne vhodne podatke in se kar najmanj naslanja na možne vhodne podatke, ki so specifični za dano podjetje. Vključuje vse dejavnike, ki bi jih upoštevali udeleženci na trgu pri oblikovanju cene, in je skladna s splošno sprejetimi metodami vrednotenja cen finančni inštrumentov.«*

Predpostavka o zanesljivem določanju poštene vrednosti je skladna tudi s SRS 3.21, po katerem predpostavka o zanesljivem določanju poštene vrednosti obstaja, če obstaja model vrednotenja, pri katerem so vložki podatkov vanj dokazani, ker prihajajo iz delujočega trga.

Na podlagi vsega zapisanega lahko zaključimo, da se po določbi četrtega odstavka 152. člena ZDoh-2 nabavna vrednost po stanju na dan 1. januar 2006

kot tržna vrednost vrednostnih papirjev in deležev dokazuje z ustreznimi dokazili sledeče:

- Če obstaja v zvezi z navedenimi **delnicami** delujoč trg (borzni trg) in je možno sproti (dnevno) identificirati podatke o poslih, udeležencih ter o cenah teh poslov, se tržna cena dokaže s ceno delnic na borzi na naveden dan oziroma na zadnji dan trgovanja pred 1. januarjem 2006. Davčna uprava je v dosedanjih pojasnilih pojasnila, da se za vrednostne papirje, ki kotirajo na borzi, za tržno vrednost na dan 1. januarja 2006 uporabi tržna vrednost na zadnji dan v letu 2005, ko se je na borzi trgovalo (t.j. 27. december 2005), pri čemer se kot tržno vrednost posameznega vrednostnega papirja upošteva njegov enotni tečaj.
- Če se z **delnicami ali poslovnimi deleži** ne trguje na organiziranem trgu, vendar je možno pridobiti podatke o transakcijah s temi delnicami in poslovnimi deleži, ki so se zgodili časovno blizu 1. januarja 2006 (primeroma v času pol leta pred ali po 1. januarju 2006), se tržna vrednost v takih primerih dokazuje s ceno transakcij, ki so se dejansko zgodile na trgu pod pogojem, da gre za transakcije med nepovezanimi osebami, za transakcije med dobro obveščenimi in voljnimi kupci in prodajalci.
- Če se z **delnicami ali poslovnimi deleži** ne trguje na organiziranem trgu in je tržno vrednost po stanju na dan 1. januar 2006 ocenil pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetij, pri čemer upošteva skladno z Mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti **zasnovo tržne vrednosti, če je namen ocenjevanja in uporaba te metode nedvoumno razvidna iz poročila pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetij**, se tržna vrednost se v teh primerih dokazuje kot ocenjena tržna vrednost na dan 1. januar 2006, skladno s poročilom o ocenitvi vrednosti. Navedeno velja tudi pri določanju nabavne vrednosti delnice oziroma deleža, ki jo je zavezanec pridobil ob povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe.
- Če se z **delnicami ali poslovnimi deleži** ne trguje na organiziranem trgu, vendar je pretežni del premoženja pravne osebe, v kateri ima fizična oseba kapitalska upravičenja obliko tržnega premoženja (primeroma nepremičnine ali tržni finančni instrumenti), se tržna vrednost na dan 1. januar 2006 dokazuje s tržno vrednostjo premoženja pravne osebe, v kateri ima fizična oseba kapitalska upravičenja.

Tržne vrednosti delnic ali deležev na dan 1. januar 2006 po določbi četrtega odstavka 152. člena ZDoh-2 ni mogoče dokazati, zaradi česar se uporabi knjigovodska vrednost po stanju na ta dan:

- Če v navedenem obdobju, v katerega sovпада 1. januar 2006, ni niti delujočega trga za delnice niti transakcij na trgu, ki bi dokazovale tržno vrednost delnic ali poslovnih deležev.
- Če pooblaščen ocenjevalec vrednosti tržne vrednosti ne more oceniti ob upoštevanju zasnove tržne vrednosti.